

Fanst det eit eige namn *Solli* i Noreg i millomalderen?

Av Klaus Johan Myrvoll

This article discusses the alleged existence of a medieval Norwegian personal name Solli, which E. H. Lind lists in his monumental Norsk-isländska dopnamn ock fingerade namn från medeltiden (1905–15, 1931) and derives etymologically from the verb svella ‘to swell’. It is argued that this was no independent name formation in medieval times, but rather a spelling variant or a hypocorism of the common Old Norse name Sólvi(r), whereas the Modern Norwegian name Solle (Sølle) is, more likely, a continuation of the more marginal Old Norse name Sǫrli. The arguments for making such a division between old and new Solle are primarily the great variance in spellings of the name Sólvi(r) in the medieval sources as well as the overlapping geographical distribution of these name forms. Some of the persons whose names are spelled <Solle> etc. in the sources are tentatively linked to persons who clearly had the name Sólvi(r). A sound change from Sólvi(r) to Solli is problematic, though, and the new form is explained as either a pure spelling variant where the v is left out (as in other spellings of the same name), or a hypocorism where the consonant cluster has been simplified (as in Modern Swedish nick-name equivalents such as Hjalle for Hjalmar and Kalle for Karl).

1 Innleiiding

I *Norsk-isländska dopnamn ock fingerade namn från medeltiden* fører Erik Henrik Lind (1905–15, 1931) upp eit eige namn *Solli*. Det same gjer Eivind Vågslid i *Norderlendiske fyrenamn* (1988), berre at han nyttar nynorske namneformer, her *Sølle*. Båe granskarane held det for å vera eit opphavlegt tilnamn, men dei hev ulik uttyding av det. Lind tenkjer seg at

det heng saman med verbet *svella*, i same ljodsprang (avljodsstig) som substantivet norr. *sullr* m. ‘svulst’, men Vågslid meiner at det «truleg [er] avleitt frå gn. *sollr* ha. søll, brøti braud med mjølk på, um ein som hev sylt, laga eller eti søll». I denne siste namneboki si fører Vågslid opp både reint norrøne og nynorske namn, men eit namn *Solle* er i alle høve funne i nynorsk tid. Ivar Aasen (1878: 36) fører det opp i *Norsk Navnebog* og heimfester det til Sogn og Valdres; han nemner at uttalen er *Sølle* sumstad. Til motsvar i gamalnorsk fører han opp både *Sörle* [= *Sörli*] og *Solle*, «som ogsaa nærmer sig til Solve». *Norsk personnamleksikon* (NPL), derimot, fører det attende på norr. *Sörli* åleine (s. 518), og det er heilt klårt den einfeldaste løysingi. Det er ingen tvil um at *Solle* (med avbriget *Sølle*) må reknast som eit eige namn i nynorsk tid, men spursmålet er um det same skal gjelda for millomaldermaterialet. Med «eige namn» meiner eg då eit namn som hev vakse fram av eige ordstoff, både formelt og semantisk, og er ubunde av dei andre, trygt etablerte namni *Sølvi(r)* og *Sörli*. Nynorsk *Solle* kann som nemnt først attende på norr. *Sörli*. Men er det grunnlag for å rekna med eit norrønt *Solli*?

I denne artikkelen skal eg granska nærare dei dømi Lind gjev på det postulerte namnet *Solli* i *Norsk-isländska dopnamn*, og argumentera for at dette ikkje er eit eige namn, men berre ein variant eller skrivemåte av det vanlege namnet *Sølvi(r)*. Det nynorske namnet *Solle* (*Sølle*), derimot, vil eg på ljodhistorisk grunnlag tyda ut som eit framhald av norr. *Sörli*. Argumenti for å rekna den norrøne namneformi *Solli* til *Sølvi(r)* vert henta frå skrivemåtane av dette namnet i millomalderkjeldone og den geografiske utbreidsla åt namneformene. Eg vil òg freista å kopla ein-skildmenne som er skrivne <Solle> o.dil. med personar som heilt klårt heitte *Sølvi(r)*. Ein eventuell ljodvokster frå *Sølvi(r)* til *Solli* er problematisk, og det vert sett fram tvo alternative løysingar: anten at det dreiar seg um ein rein skrivemåte der *v*-en er utelaten, eller at *Solli* er ei hypokoristisk form (kjæleform) der konsonantsambandet er forenkla (som i t.d. moderne svensk *Hjalle* av *Hjalmar*).

2 Grunnlaget for namnet *Solli* hjå Lind

I tabellen nedanfor hev eg ført opp alle dømi som Lind reknar til namnet *Solli* (Lind, sp. 940; Lind Suppl., sp. 742), samanhalde med og supplert

med opplysningar or *Diplomatarium Norvegicum* (DN) og *Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede* (NRJ):¹⁾

Tabell 1. Døme på namnet *Solli* hjå Lind.²⁾

Nr.	Namn	Kjelda	År	Stad
1	sira Solla a Gærpine (dat.)	DN III 113	1318	[u.st.]
2	<i>Solla dicto Sukk</i> (latin)	DN IX 93	1325	[Bergen]
3	Solli Jonson (nom.)	DN III 475	1387	Hval i Fet (på Romerike)
4	Folkuarder Solleson, Folkuarde Sollesyni, Folkwarder Solleson	DN XIV 15	1388	Loner i Hjartdal
5	Foquarþr Sullason, Foquarþæ Sollasyni	DN XIV 17 ³⁾	1397	Havstein i Gransherad
6	Ronnogho Solli dottor	DN II 579	1404	Haug på Eiker
7	Solle Prondesson (dat.), Solle (2gg., dat.)	DN II 619	1411	Sandsvær
8	Solle aa Kroom (nom.)	DN VII 377	1424	Vestby
9	Folkuarde Sollasini	DN IX 244	1427	Folseland i Gransherad
10	Sollæ Aslaksson (nom.)	DN III 689	1427	Seljord
11	Solle Ormsson (nom.)	DN XI 162	1438	Sandherad
12	Halstein Solleson	DN IV 879	1440	Bergen
13	Solle Ormssun (nom.)	DN III 771	1442	Lødese
14	*Solde Ormsen	DN XVIII 69	1453	Kvinnherad
15	Asslak Ssollæson	DN VII 491	1482	Bø
16	Aslak Solleson	DN I 943	1485	Bjoland i Morgedal
17	Aslak Solleson	DN XI 252	1485	Berge i Morgedal
18	Aslak Solleson	DN I 968	1490	Folkheim i Gjerpen
19	*Solle Thorleffsens	DN XVIII 116	1490	Nøs i Ål
20	Sollæ Aslaksson (nom.)	DN IX 425	1495	Seljord
21	Soldlæ Aslach son	DN IX 426	1495	Helgelid
22	Sollæ Aslakson (nom.)	DN XI 269	1495	Seljord
23	Mattis Solleson (3 gg.) ⁴⁾	DN VIII 479	1512	Sandherad

- 1) Alle tilvisingar til DN og RN fylgjer malen [DN/RN] + [bandnummer] + [diplomnummer].
- 2) Eg hev sett til i parentes kva for ein kasus namni stend i so sant det gjeld simplekset, og det er kasusbøygjing i kjelda elles. Dei namni som hev ei stjerna fyre seg (*), er berre funne i yngre avskrifter, gjerne i dansk målform.
- 3) Dette diplom er etter RN VIII [541] falskt.
- 4) Dette dømet fører Lind opp både under *Solli* (Lind, sp. 940) og *Sølvi* (Lind Suppl., sp. 784). Den same inkonsistensen ser me når Lind fører opp stadnamnet *Sålerud* i Stange (skrive *Sullarud* i RB, *Sollerudt* 1578, moderne uttaleform: /²så:ru:/, jf. NG III, s. 150) under både *Sølvi* og *Solli* i Lind Suppl. (sp. 742, 784).

24	Solle j Skerueim	NRJ IV s. 85	1528	Skjervheim i Ål
----	------------------	--------------	------	-----------------

Me ser at det i alle tilfelli dreiar seg um skrivemåtar med ⟨o⟩ (med undantak av éin ⟨u⟩ i variasjon med ⟨o⟩ i nr. 5) og dubbel ⟨ll⟩ (evt. ⟨ld⟩ i yngre avskrifter) og med endingsvokal i samsvar med linn maskulin bøyging (nom. *-i/e*), med andre ord nominativ *Solli/Solte*, evt. veikt til *Sollæ*, oblik form *Solla(-)*, evt. veikt til *Sollæ(-)* og *Solte(-)*. I band XXI og XXIII av DN, som vart utgjevne i 1976 og 2011, var det endå nokre døme som etter dei same kriterii kunde reknast til dette namnet *Solli*,⁵⁾ og dessutan fekk ikkje Lind med seg nokre seine døme (nr. 36–38),⁶⁾ og tvo (nr. 25 og 34) hev han ført opp under *Solvi*. Det siste illustrerer elles dei vanskane Lind støyte på då han skulde skilja millom *Solvi(r)* og *Solli*.

Tabell 2. Døme på namneformi *Solli* i DN som ikkje er med hjå Lind.

Nr.	Namn	Kjelda	År	Stad
25	Ssolle Oseson ⁷⁾	DN IV 112	1315	Oslo
26	*Solla Rederszen (dat.)	DN XXI 449	1449	Lardal
27	*Solle Rederszen (dat.)	DN XXI 453	1449	Sandsvær
28	*Lyff Solladaatter	DN XXI 449	1449	Lardal
29	*Halffvord Solleszen	DN XXI 453	1449	Sandsvær
30	solle ormsson (nom.)	DN XXI 552	1466	Stålerød i Andebu
31	*Liffve Solledaatter	DN XXI 596	1482	Styrvoll i Lardal
32	*Tolleff Søllesøn	DN XXI 645	c. 1490	[truleg Hallingdal]
33	*Sollæ Aslackson (nom.)	DN XXI 668	1495	[truleg Seljord]
34	Saallæ Ormsson	DN IV 1028	1497	Tunsberg
35	Solle Aslaackszon (nom.)	DN XXIII 112	1502	[Langlem i Seljord]
36	Solle Aslaksson (nom.)	DN III 1029	1503	Seljord
37	Joen Soldeson	DN XIII 600	1534	Valleholen i Kroer sokn
38	Solle Ormsson	DN II 1152	1550	[Tunsberg]
39	Solle Ormsøn	DN XXI 957	1551	[Slagen]

5) I DN XXII, som kom ut i 1995, er det ingi relevante døme.

6) Disse hev eg funne ved søk i den elektroniske utgåva av DN (www.dokpro.uio.no) og ved å ganga gjenom registri til DN.

7) Denne *Ssolle Oseson* er dessutan nemnd i eit brev frå Tunsberg 1310 som er skrive på latin, og er då kalla *Sollo Asoson* (MekIUB XXV 13861, jf. RN III 654).

Som me ser, er det nokre namn som gjeng att, og då er det helst same mannen, med venteleg eitt undantak: Den *Solde Ormsson* som er nemnd i Kvinnherad i 1453 (nr. 14) og som synest å vera ein lokal mann (vitne), kann vanskeleg vera den same som *Solle Ormsson* i Vestfold, nemnd 1438–66 (nr. 11, 13 og 30), som var logrettemann (1438, 1466) og ein av utsendingane frå ålmugen i Vestfold til kongevalmøtet i Lødesse i 1442. Likeins er det tvilsamt um den *Saallæ Ormsson* som selde garden Teigen i Slagen sokn i 1497 (nr. 34) og som er nemnd som avvliden i 1550 og 1551 (nr. 38 og 39), er den same som sistnemnde (sjå fotnote 20). Me må rekna med skyldskap millom *Sollæ Aslaksson* (n. 1427), *Aslak Sollæson* (n. 1482–90) og *Sollæ Aslaksson* (n. 1495–1503), alle tri frå Seljord i Telemark. Som Lind er inne på, hev me nok ei bein ættlina her. *Solle Rederszen* (nr. 26 og 27) og *Halffvord Solleszen* (nr. 29) er far og son (DN XXI 453), og etter alt å døma høyrer *Lyff Solladaatter / Liffve Solledaatter* (nr. 28 og 31) til same ætti. Den *Solle Thorleffsenn* som stadfeste eit gardsal i Eggjedal på vegner av mor si på Nøs i Ål i 1490, kann godt vera son åt *Tolleff Søllesøn*, som er nemnd i eit brev frå um lag same tidi og som òg hev tilknytning til Hallingdal. At det er visse personar som vert skrivne «Solle» i fleire ubundne kjeldor (t.d. dei tri ættledene i Telemark i i alt elleve brev i perioden 1427–1503), kunde vera eit argument for at det dreiar seg um eit eige etymologisk åtskilt namn, eller i minsto at namneformi på denne tidi hadde skilt seg ut som eige namn soleis at det kunde nyttast konsistent. Det siste vilde vera mogelegt um det var ei opphavleg kjæleform som hadde rive seg laust frå «mornamnet» og hadde byrja å verta nytta ubunde av det.

Lind (sp. 940) grunngjev oppføring i av eit eige namn *Solli* soleis:

Då intet sammanhang med de äldre namnen **Sørli** äller **Sølvi** kan spåras, synes det rimeligast at fatta **Solli** såsom ett i senare tid uppkommet självständigt namn, antagl. från början binamn. Såsom sådant träffas **solli**, **sulli** ock **sollr**, **sullr** flerestådes, även på Island.

No er det ikkje heilt sant at det er uråd å finna samband til dei eldre namni *Sørli* eller *Sølvi(r)*. I norr. *Sørli* er ei utjamning av *rl* til *ll* ljodrett; denne assimilasjonen, som er ålmenn i det meste av norsk (jf. *kall* m. < norr. *karl*; formi *kar* er uppkomi i samansetningar som norr. *karlmaðr* > **karmaðr*), tek til å syna seg i skrift alt mot slutten av 1100-talet (Indrebø

1951: 121). At dette namnet skulde syna seg i formi *Solli* etter um lag 1300, er soleis ikkje uventa. Likevel skal me sjå at det er andre grunnar til heller å setja mange av dømi på namneformi *Solli* i samband med *Solvi(r)*. Ein ljodyvergang frå *lv* til *ll* er rett nok ikkje vanleg i norsk (jf. *kalv, elv*, sjå Myrvoll 2005), men det kann tenkjast at me her hev med eit reint grafisk fenomen å gjera, eller eventuelt ei kjæleform med forenkling av konsonantsambandet (meir um det nedanfor).

Andre namnegranskarar hev ikkje vore like avvisande som Lind til å knyta namneformi *Solli* til eitt eller baa av dei hine namni. Aasen (1878: 36) legg til «som ogsaa nærmer sig til Solve» etter den gamalnorske skriftformi *Solle*, og Vågslid, som fører upp *Sölle* som eige namn i *Norderlendske fyrenamn*, fører derimot upp denne formi under *Sorle* i *Norsk navnebok* frå 1930 (s. 197). Det finst òg døme på at utgjevarane av DN hev normalisert personar som er skrivne «Solle» o.dil. i brevet, til anten *Solve/Søve* eller *Sorle/Sørle* i den innleidande regesten; det gjeld t.d. *Saallæ Ormsson*, som vert normalisert «Sölve Ormssön» (DN IV 1028), og *Tolleff Søllesøn*, som vert normalisert «Torleiv Sorlesson» (DN XXI 645). I *Regesta Norvegica* (RN), som er under utgjeving og komen fram til 1430, er alle *Solle* so langt normaliserte til *Solve*, med undantak av tvo av dei eldste: *sira Sørle på Gjerpen* (1318, RN III 1058) og *Sørle Sukk* (1325, RN IV 325), som då vert rekna til namnet *Sorli*.⁸⁾

3 Samanhengar millom *Solli* og *Solvi(r)*

Me skal sjå nærare på mogelege samanhengar millom namneformi *Solli* og det etablerte namnet *Solvi(r)*, både gjennom dilike skrivemåtar i kjeldetilfanget, den geografiske utbreidsla åt namni og mogelege ein-skildkoplingar (genealogiske samband). Men fyrst er det på sin plass å segja noko um etymologien åt norr. *Solvi(r)* og um tilhøvet millom dei ulike formene av dette namnet.

8) Normaliserte til *Solve* er: *Solve Åsesson* (1315, RN III 940), *Solve Jonsson* (1387, RN VII 1359), *Folkvard Solvesson* (1388, RN VII 1443; 1397, RN VIII [541]; 1427, RN X 688), *Rønnaug Solvesdotter* (1404, RN VIII 1290), *Solve Trondsson* (1411, RN IX 731) og *Solve på Kroer* (1424, RN X 411).

3.1 Etymologien åt norr. *Sǫlvi(r)*

Namnet *Solve* finst i fleire ulike former i norrønt mál. Den eldste synest vera den sterke *Sǫlvir*, som vert bøygd som ein maskulin *ija*-stomn: nom. *Sǫlvir*, akk., dat. *Sǫlvi*, gen. *Sǫlvis*, jf. Noreen 1923, §§ 370–371. Sekundær er venteleg formi *Sǫlvi*, som vert bøygd som ein *an*-stomn (lint hankynsord): nom. *Sǫlvi*, obl. *Sǫlva*. Av baa formene finst det avbrigde utan (markert) ljoðbrigde, i same fylgd *Salvir* og *Salvi*.⁹⁾ Namnet vert til vanleg ført attende på eit eldre norr. **Sǫl-vér*, ei samansetning av *Sǫl-* = *salr* ‘hus, sal’ (med *w*-ljoðbrigde pga. etterlekken) og *-vér*, av eit urn. *-*wīthar* som hev vorte uttydt anten som ‘kjempa’ (Janzén 1947: 88 f., 115) eller som ‘(heiden) prest’ (Kousgård Sørensen 1989), med lægging *ī* > *é* fyre (seinare burtfallen) *h*, synkope av *a* og yvergang *-R* > *-r*. Namnet må etter kvart ha mist karakter av samansetning og vorte redusert til *Sǫlvir* (som **Ǫl-vér* > *Ǫlvir*) og då fenge *ija*-bøygging (sjå Noreen 1923 § 371).¹⁰⁾ Baa uttydingane av etterlekken *-vér* kunde for so vidt vera mogelege, av di det var tvo homonyme røter i germansk (urgerm. **wéih-*). I baa tilfelli måtte det rekonstruerte personnemnet urn. *-*wīthar* vera ei substantivering av eit adjektiv, anten verbaladjektivet urgerm. **wéiha-* ‘kjempande’ (til roti i m.a. norr. *viga*, *vega* ‘taka på med våpen, strida’) eller adjektivet urgerm. **wéiha-* ‘heilag’, som er yverlevert i got. *weihs* og ght. *wīh* ‘heilag’, jf. tysk *Weihnachten* ‘jol’.¹¹⁾ For den sistnemnde uttydingi er det likevel eit problem at me ikkje skulde ha venta tydingi ‘prest’ til ei maskulin substantivering av eit adjektiv med tydingi ‘heilag’ (i baa tilfelli ein *a*-stomn), jf. den nøytrale substantiveringi av det same adjektivet i norr.

9) Noreen (1923 § 105, Anm.) reknar dessutan (sekundært) med ei form med diftongering av den ljoðbrigde rotvokalen, *Saulvér* (> *Saulvir*, *Saulvi*), men denne formi er som me skal sjå, heller tvilsam.

10) Namnet *Ǫlvir* er i eit skaldevers av Egill Skallagrímsson (lausavísa 4 i *Skj.*, truleg frå fyrste helvti av 900-talet) plassert i kadensen (dei tvo siste posisjonane i verset), noko som er eit klårt vitnemál um at etterlekken *-vir* på dette tidspunktet var utyngd. Namnet er òg funne i Sigvatr Þórðarsons *Austrfararvísur* (str. 6); der òg er venteleg etterlekken *-vir* utyngd (namnet stend i tridje og fjerde posisjon), men etter di det på denne tidi hadde vorte vanlegt å inkludera tunge læggingar i versemålet, kann ein ikkje vera viss på dette.

11) Jamvel um desse adjektivi urgerm. **wéiha-* er homonyme, vert dei til vanleg ikkje førde saman etymologisk. Nyleg hev likevel Harald Bjorvand (2013: 57 ff.) teke til ords for at tydingi ‘heilag’ kann vera sekundær til ‘kjempande’, og at det upphavleg dreiar seg um eitt og same adjektiv. Det gjer likevel ikkje mykje til eller frå i det semantiske problemet knytt til norr. *-vér* < urn. *-*wīthar*.

vé ‘heilagdom’, eigenleg ‘det heilage’. Tilsvarande måtte ei maskulin substantivering ‘den heilage’ (pl. ‘dei heilage’) visa til guden (gudane), ikkje presten, jf. det *véar* pl. ‘gudar’ som er funne i eddakovædet *Hymiskviða* (str. 39). For eit prestenumne måtte ein heller venta eit nomen agentis, ei *-ija-* eller *-an-*avleiing, som i norr. *goði* m. (*an-*stomn) ‘heiden prest’ til *goð* n. pl., i so fall norr. **vír* < eldre norr. **vīir* (< urn. **wīhijar*) eller **véi* (< urn. **wīhan-*).¹²⁾ Kousgård Sørensen (1989: 8) viser til parallellen i got. *auhumists weiha*, som set um græsk ἀρχιερέυς m. ‘ypparsteprest’ (Joh 18,13), men her er *weiha* nett som ein skulde venta ein *an-*stomn, og ikkje ein *a-*stomn, som det postulerte urnordiske **wīthar*. Alt i alt synest difor tilknyttingi til norr. *viga*, *vega* og ei tyding ‘kjempa’ til *-vér* å vera tryggare, jf. den tilsvarande semantikken ved namnelekken norr. *-arr* < urn. *-harjar* ‘herfører; krigar’.

Ei tridje uttyding av *Solve* som hev vore kasta fram, er ei substantivering av adjektivet norr. *sōlr* ‘(gul)bleik, gusten’ (< urn. **salwa-*).¹³⁾ I *Nordiskt runnamnslexikon* er dette den einaste uttydingi som vert gjevi til namnet *Salvi/Sōlvi* (Peterson 2007: 187). Runenamnsleksikonet viser til Michael Lerche Nielsen (1997: 34), som meiner at namnet *Sōlvi* er eit opphavlegt tilnamn av adjektivet *sōlr* ‘(gul)bleik, gusten’. Han viser til at «de stærktbøjede former af navnet er meget yngre og i øvrigt langt færre end de svagtbøjede», og hevdar at den linne formi *Sōlvi* er primær

12) Eit nomen agentis urn. **wīhijar* ‘prest’ > norr. **vír* kann snaudt liggja attum dei reduserte namneformene på *-vir* (*Sōlvir*, *Qlvir* osv.), etter di dei bør sjåast i samanheng med dei namni på *-vér* der etterlekken enno er tydeleg i norrøn tid, d.e. i dei mytologiske namni *Hlǫðvér* og *Randvér* i skaldediktningi, som jamt vert skrivne med ⟨e⟩ i handskriftene, sjå *Lex.poet.*, s.vv. Desse sistnemnde namni kann i alle fall ikkje ganga attende på eit urn. **wīhijar*, som med *a-*synkope, burtfall av intervokalisk *h*, stytting av utyngd $\bar{i} > i$ og yvergang *-R > -r* måtte gjeva ei tidleg norrøn form **-vīir* (ikkje lægging $\bar{i} > \bar{e}$ fyre *h* når det stend ein *i* i stavingi etter, jf. Noreen 1923, § 111, 2), som fyrst med hiatusamandragingane på 1100-talet vilde gjeva ei norrøn form **-vir*, som so måtte verta stytt til *-vir* i t.d. *Sōlvir*. Ein slik vokster synest lite truleg.

13) NPL viser i denne samanhengen til galten *Sōlvi* ‘den (gul)bleike’ i *Landnámabók* (*Ln*), men dette galtenamnet kann knappast reknast for prov på ei eigi namnelaging til adjektivet *sōlr*. Galten *Sōlvi* vert introdusert i *Ln* (kap. S218/H184; ÍF I, s. 250 f.) til uttyding av stadnamnet *Sōlvadalr* i Eyjafjörður, som vel meir truleg hev namnet sitt etter ein mann som heitte *Sōlvi*, jf. at det einslydande namnet *Sōlvadalr* på Grønland vert uttydt i *Ln* (kap. S92/H79; ÍF I, s. 134 f.) med at han som sette seg ned der, heitte *Sōlvi*. Ei dilik uttyding vert gjevi til gardsnamnet *Sōlvahamarr* i Breiðavík på Snæfellsnes (*Ln*, kap. S74/H62; ÍF I, s. 104 f.).

i høve til den sterke *Sølvir*, men gjev ikkje nokor uttyding til koss ein yvergang frå linn til sterk form skal ha gjenge fyre seg. Som alt Lind (1895: 270 f.) peika på, kann ikkje eit opphav i adjektivet *sølr* gjera greida for formi *Sølvir* med *-r*, ei form som er funni so tidleg som i 1366 i eit brev frå Hobøl (⟨Solfuir⟩, DN IV 459) og som finst spreiddt dei næste hundradåri, serleg i det vikverske området, til dels i fri variasjon med *Sølvi* um dei same personane (sjå nedanfor), og dessutan i nynorsk tid i formi *Sølver* i Vestfold (NPL, s. 537). Det finst parallellar til ein yvergang frå *ija*-stomnbøygjing til *an*-stomnbøygjing, både i appellativ og proprium, m.a. norr. *endir* > *endi* m. ‘ende’ og *Gylfir* > *Gylfi* (fleire dømme hjå Noreen 1923 § 371), men ikkje hin vegen. Lind konkluderer (*op.cit.*, s. 271) difor med at «*Solve* tyckes således, aldeles som det nyss omtalade *Sølva*, vara ‘Kurzname’ av ett urspr. sammansatt namn *Søl-vér*».

3.2 Skrivemåtane av namnet *Sølvi(r)* i diplomaterialet

I diplomaterialet møter ein som regel dei linne formene på *-i/e*, obl. *-a*, men dei sterke formene *Sølvir* og *Salvir* kjem upp sporadisk, i visse område oftare enn i andre. I Austfold, til dømes, hev formene på *-ir* yvertaket, heilt fram til 1500-talet (⟨Solfuir⟩, ⟨Sølfuer⟩ o.l., 6 dømme). Når det gjeld bytingi av rotvokalane *a* og *ø*, er u-ljodbrigd vokal (skriven ⟨o⟩, ⟨au⟩ eller ⟨ø⟩) vanlegast på Austlandet til og med Telemark, medan formene med ⟨a⟩ dominerer frå Agder og vestetter; derimot er formene med ljodbrigd rotvokal i fleirtal i Hordaland (for det meste Bergen og Voss). Jamtland hev på si sida mest berre ⟨a⟩.

I ein del tilfelle møter me ulike skrivemåtar for same person i eitt og same brev, t.d. er dråpsmannen Solve Torgeirsson skriven både ⟨Salfua⟩ og ⟨Saulfui⟩, ⟨-a⟩ (2 gg.) i eit brev skrive på Mykenes i Skjee sokn i Vestfold 1371 (DN I 413), og dråpsmannen Solve Olavsson er skriven ⟨Solua⟩ (2 gg.), ⟨Saului⟩, ⟨-a⟩ (8 gg.) og ⟨Salui⟩ (1 g.) i eit brev skrive på Ingulvstveit i Seljord 1360 (DN XIII 23).¹⁴⁾ Dette peikar på at dei ymse formene i mange tilfelle er reine skrivemåtar, og at t.d. valet millom ⟨o⟩, ⟨au⟩ og ⟨a⟩ kann vera nokso tilfellelegt. Desse grafemi er då berre ulike

14) Vågslid (1989: 393) segjer um skrivaren av dette brevet at «[d]et er tydeleg ein liti øvd skrivar som hev skrivi brevet, og det er truleg Trond Reidarsson som hev skrivi det». Trond Reidarsson var utferdaren av brevet, i umbod for systemannen i Skien, Kjetil Vagleiksson.

skrivemåtar av det same fonemet /q/ (⟨a⟩ kunde nyttast av di det fylgde ein ⟨u⟩ etter). Det kastar tvil yver Noreens hypotese um ei diftongert form **Saulvér* (jf. fotnote 9), og det finst heller ingi restar av ei slik form i nynorsk.

Konsonantsambandet i midten av namnet, *-lv-*, er som oftast skrive ut, men det finst òg mange døme på at *v*-en (⟨u⟩) vantar. Det gjeld i former med både ⟨a⟩ og ⟨o⟩: ⟨Sale⟩, ⟨Salle⟩, ⟨Soole⟩, men serleg vanlegt er dette etter ⟨au⟩: ⟨Saule⟩, ⟨Saulle⟩. Slike former fører Lind opp under *Sølvi* utan merknad, berre ikkje ⟨Solle⟩, som han fører under *Solli*. Eit sterkt argument for at formene utan *v* er reine skriftvariantar av namnet *Sølvi(r)*, og ikkje t.d. yngre former av namnet *Sørli* med assimilasjon *rl > ll*, er at éin og same person kann vera skriven med og utan *-v-* i ulike kjeldor. Gode døme på det hev me når Solve Tormodsson med tilknytning til Sandsvær vert skriven *Sauli Þormodz son* i 1381 (DN V 321) og *Saulle Þormodsson* i 1407 (DN VII 346), men *Soolue Þormodzson* i 1411 (DN II 619), jf. Lind Suppl., sp. 781, og når Solve Hallvardsson på Helgeland i Lardal vert skriven *Sauli Haluardson* i 1393 (DN X 87), *Solfue Halfuardz son* i 1398 (DN V 380), *Saule a Hæga lande* i RB (s. 70), *Saulue Haluardzson* i 1411 (DN XI 120) og *Saulfua Haluarssyni* i 1415 (DN V 514).¹⁵⁾

Den geografiske distribusjonen av dei ymse formene gjeng tydelegare fram av tabellane nedanfor. Den fyrste gjev tal på formene i materialet fram til og med 1300-talet, medan den andre gjev tal for 1400-talet. (Eg hev valt å sjå burt frå 1500-talet i denne samanhengen.)

15) Det finst tvo gardar med namnet *Helgeland* i Vestfold, ein i Våle og ein i Lardal. I registret åt RB er Solve plassert på Helgeland i Våle, venteleg av di den garden ligg nærast Nykyrkja i Borre, som han gav jord til (fjordungen av *Rogamyre* same stad). Men det er truleg hin garden som er rett, med di Solve Hallvardsson bytte til seg 5 øyresbol i Helgeland i Styrvoll sokn i Lardal frå Toralde Gunnarsson Kane i 1415, mot ein lut i ein gard i Efteløt sokn i Sandsvær. Det høver òg godt med at han hadde jordinteressor i Sandsvær (jf. brevi frå 1398 og 1411, attved det frå 1415), som er granneheradet til Lardal. Endeleg kjem det at ein Hallvard Solvesson selde 20 øyresbol i Helgeland i Lardal til ein Gløder Olavsson i 1441. Dette må vera son åt Solve Hallvardsson, og Solve hev med andre ord truleg ått meir i Helgeland enn dei 5 øyresbol han bytte til seg i 1415. Heimfestingi av ⟨Saule a Hæga lande⟩ i RB hev vorte fylgd i NG VI, s. 84 (med rang sidetilvising til RB).

Tabell 3. Utbreidsla åt dei ulike formene av namnet *Sølvi(r)* i DN frå 1297 til 1399 (medrekna RB).¹⁶⁾

Umråde/ fylke	<i>Soluer</i>	<i>Solue</i>	<i>Sole</i>	<i>Sauluer</i>	<i>Saul(t)ue</i>	<i>Saule</i>	<i>Saulle</i>	<i>Saluer</i>	<i>Sal(t)ue</i>	<i>Sale</i>	Sum
Båhuslen						4				1	5
Austfold	2	1	1			1					5
Akershus			1			2				1	4
Oslo										1	1
Buskerud	1	1				8					10
Vestfold		2		1	8	4	1	1	5		22
Telemark		2			5	1			5		13
A-Agder					1				1		2
Rogaland									4		4
Hordaland		2			3						5
Nidaros									1		1
Jamtland		1							5		6
I alt	3	9	2	1	17	20	1	1	21	3	78

16) Her hev eg talt faktiske døme og ikkje namneberarar som i den seinare tab. 5. Likevel hev eg berre talt eitt døme per skrivemåte i same kjelda. Eg ser burt frå reint grafiske drag, som um *v*-en er skriven ⟨u⟩, ⟨w⟩ elder ⟨fu⟩, og dessutan ser eg burt frå um endingi er ⟨i⟩, ⟨e⟩ elder ⟨æ⟩, og kva for ein kasus namnet stend i. Einstaka former med rotvokalane ⟨u⟩ (⟨Suluer⟩) og ⟨ø⟩ (⟨Sølfuer⟩ o.l.) er førde under dei tilsvarande formene med ⟨o⟩. Eg hev plassert dømi etter kvar brevi er skrivne, og ikkje etter kvar namneberaren truleg høyrer heime (oftast fell dei tvo i hop). Dømi or RB er likevel plasserte etter heimstaden åt namneberaren. Eg hev ikkje teke med den heilt marginale formi ⟨Saalfwe⟩ (Bergen 1338).

Tabell 4. Utbreidsla åt dei ulike formene av namnet *Sølvi(r)* i DN frå 1400 til 1499.¹⁷⁾

Umråde/ fylke	<i>Soluer</i>	<i>Solue</i>	<i>Sole</i>	<i>Sauluer</i>	<i>Saulue</i>	<i>Saule</i>	<i>Saulle</i>	<i>Saluer</i>	<i>Salue</i>	<i>Sale</i>	<i>Salle</i>	Sum
Båhuslen											3	3
Austfold	3											3
Akershus		1				1			1			3
Oslo	2					1			2			5
Buskerud	1	9	3		2	6	1		7	1		30
Vestfold	1	15			1				8			25
Telemark	3	12		2			1					18
A-Agder		2							10			12
V-Agder									11			11
Rogaland									7			7
Hordaland	1	3							1			5
Gbr.dalen								1	2			3
Nidaros									1			1
Jamtland									6			6
I alt	11	42	3	2	3	8	2	1	56	1	3	132

Tabellane stadfester det som er sagt ovanfor um at formene med markering av ljodbrigd vokal (<o>, <au> el. <ø>) er dei vanlege på det sentrale Austlandet og i Hordaland (Bergen og Voss), medan formene med <a> er heilt dominerande på Agder og i Rogaland og i eit nordaustlegt område i Gudbrandsdalen, Nidaros og Jamtland. Dette mynstret er tydelegt i båe periodane. Formene med halden *-r* finst med eitt undantak ([Vikøy] 1436, DN XXI 358) einast på Austlandet, men dominerer berre i eitt fylke, Austfold: 5 av 8 døme (i båe periodane samanlagt) hev her *-r*. Ogso skrivemåtane utan *v* (<Sole>, <Saule>, <Saulle>, <Sale> og <Salle>)

17) Her gjeld dei same avgrensingane som i tab. 3. Einskilde heilt marginale former er ikkje tekne med i tabellen. Det gjeld <Saalfue- > (Sigdal 1448), <Sofuæ> (Åsland, Telemark 1449), <Soule> (Modum 1478). Tvo døme på formi <Sølfuer> frå Austfold og eitt døme på <Sølfue> frå Telemark er førde under dei tilsvarende skrivemåtane med <o>.

syner eit tydelegt geografisk mynster: Dei finst berre på Austlandet. Allra vanlegast er dei i Båhuslen; der er alle 8 døme av denne typen (⟨Saule⟩ 4 gg., ⟨Sale⟩ 1 g., ⟨Salle⟩ 3 gg.), fylgt av Akershus, der 5 av 7 døme vantar *v* (⟨Sole⟩ 1 g., ⟨Saule⟩ 3 gg., ⟨Sale⟩ 1 g.), og Buskerud, der 19 av 40 døme vantar *v* (⟨Saule⟩ 14 gg., ⟨Saulle⟩ 1 g., ⟨Sole⟩ 3 gg., ⟨Sale⟩ 1 g.). I dei hine fylki er det mykje minder av det, soleis i Vestfold 5 av 47 døme utan *v* (⟨Saule⟩ 4 gg., ⟨Saulle⟩ 1 g., alle i den eldste perioden) og i Telemark berre 2 av 31 døme (⟨Saule⟩, ⟨Saulle⟩).

Dersom me jamfører dei tvo periodane, finn me at dei *v*-lause formene serleg er nytta i den eldste perioden. Då utgjer dei 33 prosent av det samla talet på døme (26 av 78), medan dei i den yngste perioden utgjer berre 13 prosent (17 av 132). Desse tali løyner likevel nokre viktuge skilnader millom formene med ulik rotvokal: Det er i formene med ⟨o⟩ og ⟨a⟩ at det er attendegang, frå 12–14 prosent *v*-lause former til 5 prosent, medan det for formene med ⟨au⟩ er ein auke i kastingi av *v*-en: frå 54 prosent i den eldste perioden (21 av 39) til 67 prosent i den yngste (10 av 15). Det me ser, er med andre ord at å skriva ⟨au⟩ stimulerer til å sleppa *v*-en meir enn å skriva ⟨o⟩ og ⟨a⟩. Her er det sjølvstapt eit problem at alle ⟨Solle⟩-dømi (tab. 1 og 2) er haldne utanfor i tab. 3 og 4, i samsvar med Linds avgrensing av namni. Dersom desse hadde vore rekna med, vilde tali for formene med ⟨o⟩ ha nærma seg deim med ⟨au⟩: 40 prosent *v*-lause former i den eldste perioden (8 av 20) og 35 prosent *v*-lause former i den yngste perioden (28 av 81). Men me ser at då òg vert det å sleppa *v*-en munaleg minder frekvent etter ⟨o⟩ enn etter ⟨au⟩, so at ⟨au⟩ stimulerer til å sleppa *v*-en, er tydeleg nok, anten dette er eit munnlegt eller reint skriftlegt fenomen. Dersom fenomenet er reint skriftlegt, ligg det nære å tenkja på ei forenkling, der den andre ⟨u⟩-en i eit systemrett ⟨Saulue⟩ o.l. vert kasta på grunn av den fyrste, soleis at resultatet vert ⟨Saule⟩ o.l. Derimot er det heilt marginalt å sleppa *v*-en etter rotvokalen *a*; her er berre 12 prosent av namneformene utan *v* i den eldste perioden (3 av 25) og 5 prosent av namneformene utan *v* i den yngste perioden (3 av 61).

Med tanke på at *v*-en kann vanta i skrivemåtar av namnet *Splvi* med både ⟨o⟩, ⟨au⟩ og ⟨a⟩, og einfeld eller dubbel ⟨l⟩ varierer i slike høve (t.d. både ⟨Saule⟩ og ⟨Saulle⟩), burde det ikkje vera noko i vegen for å rekna ⟨Solle⟩ òg for ein grafisk variant til ⟨Solue⟩, på same måte som t.d. ⟨Salle⟩ til ⟨Sal(l)ue⟩ eller ⟨Saulle⟩ til ⟨Saul(l)ue⟩. Eit meir spesifikt argument for at ⟨Solle⟩ kann vera ein skrivemåte av namnet *Splvi(r)*, gjev eit brev frå

Sandsvør frå 1411 (DN II 619), der ein mann er skriven <Solle> tri gonger, alle gonger der me ventar dativform. Det høver ikkje med at det skulde vera eit eige namn *Solli* eller evt. ei yngre form av *Sørli* – då skulde dativformi ha vore **Solla*. Brevet hev etter måten lite ljodveikjing, berre nokre former på *-æ* (<stemfnæ> attåt <stemfna>), og namni elles hev rett kasusbøygjing, t.d. «Sagde Haluarder till Olafss». Vågslid (1988: 329) er tydeleg merksam på dette og legg til etter dømet: «kann henda til *Salve*». <Solle> kann då vera dativ av den eldre, sterke formi *Sølvir*. Den formi er elles kjend frå Sandsvør i 1433 i farsnamnet <Solversson> (DN X 158). Per Nyquist Grøtvedt (1974: 97) tek òg dømet <Solle> frå 1411, attåt eit anna døme frå Follo (nr. 8 i tab. 1 ovanfor), for ein variant av *Solve*. Han kallar deim «uklare former», venteleg av di ein ikkje skulde venta assimilasjon av *lv* til *ll* i norsk (sjå ovanfor).

3.3 Utbreidsla åt namneformene *Sølvi(r)* og *Solli* i millomaldere

No er det ikkje berre dei mange *v*-lause skrivemåtane av *Sølvi* og dativformi <Solle> frå 1411 som styd upp under hypotesen um at *Solli* berre er eit avbrigde av same namnet. Den geografiske utbreidsla åt desse namneformene dreg i same leid: I kjeldone frå tidi millom um lag 1300 og 1590 er båe mykje godt samla um eit område vest for Oslofjorden: Nedre Buskerud, Vestfold, Grenland og det eigenlege Telemark. I tab. 5 hev eg talt upp alle berarar av namnet *Sølvi(r)* i DN, RB og NRJ og skift deim på område/fylke. I lokaliseringi av namneberarane hev eg studt meg på Lind, men hev òg gjort eigne etterrøkjingar, m.a. ved hjelp av namnregistri i DN og RN og elektroniske søk i netutgåva av DN. Eg hev talt kvar mann berre éin gong, og menn som er nemnde i tvo hundradår, er sette i det fyrste. Farsnamn er berre tekne med når dei truleg peikar attende på ein mann som ikkje er med i tilfanget sjølv.

Me ser at dei tri fylki Buskerud, Vestfold og Telemark ligg eit drjukt sprang framum dei hine; samanlagt hev dei helvti av alle namneberarane (89 av 178). Berre Rogaland kann mæla seg med deim, men der er flestalle dømi funne i tiendpengeskatten frå 1520. Attåt kjem det at namneberarane i dei tri fyrstnemnde fylki er samla um visse bygder som ligg nære einannan på tvers av fylkesskili. Det absolutte kjerneområdet er Eiker og Sandsvør i Buskerud, Lardal og Brunlanes i Vestfold og Gjerpen i Grenland. Til saman stend desse fem bygdene for 30 av namneberarane, d.e. 17 prosent.

Tabell 5. Utbreidsla åt karnamnet *Sølvi(r)* frå slutten av 1200-talet til 1590 i ulike område/fylke. Tal med «f» etter seg viser til fundar i farsnamn.

Umråde/fylke	Tal personar	Fyrste fund	1200- og 1300-talet	1400-talet	1500-talet	Siste fund
Båhuslen	7	1331	3	2f	1 + 1f	1568
Austfold	6	1320	4	1f	1	1514
Akershus	4	1348	1 + 1f	1 + 1f		1434
Gudbrandsdalen	1	1405		1		1405
Buskerud	33	1335	5 + 1f	9 + 8f	7 + 3f	1544
Vestfold	29	1318	8 + 5f	7 + 5f	4	1556
Telemark	27	1317	7 + 1f	7 + 4f	6 + 2f	1563
Aust-Agder	12	1348	2	5 + 2f	1 + 2f	1559
Vest-Agder	15	1429f		4 + 3f	5 + 3f	1557
Rogaland	20	1297	3 + 1f	1 + 3f	11 + 1f	1568
Hordaland	7	1303	2 + 1f	2	2	1563
Sogn og Fjordane	5	1520			5	1590
Sunnmøre	2	1507			2	1520
Jamtland	5	1372f	1f	2 + 2f		1449
Uplasserte	5	1323f	2f	1	2	1531
I alt	178		35 + 13f	40 + 31f	47 + 12f	

Det tilsvarande uppsetet for *Solli* vert som i tabell 6 (sjå neste sida, tufta på tab. 1 og 2 ovanfor).

Jamvel um dette tilfanget er mykje mindre, øygnar me det same mynstret som me såg for *Sølvi(r)*. 15 av dei 21 namneberarane høyrer heime i fylki Buskerud, Vestfold og Telemark, og av «kjernebygdene» er både Eiker, Sandsvær, Lardal og Gjerpen representerte. Det er med andre ord ein yverlapp i tilfanget som segjer at namneformi *Solli* helst kjem upp der namnet *Sølvi(r)* er mykje nytta. Me legg dessutan merke til at det berre er i dei umrådi der namnet *Sølvi(r)* som regel vert skrive med «o» (jf. ovanfor), at formi *Solli* kjem upp, medrekna Hordaland (2 gg. i Bergen og 1 g. i Kvinnherad). Alt dette er som ein skulde venta dersom *Solli* var eit avbrigde av *Sølvi(r)*.

Tabell 6. Utbreidsla åt namneformi *Solli* frå 1315 til 1528 i ulike område/fylke. Tal med «f» etter seg viser til fundar i farsnamn.

Umråde/fylke	Tal personar	Fyrste fund	1300-talet	1400-talet	1500-talet	Siste fund
Akershus	2	1387	1	1	1f	1534
Buskerud	7	1404f		3 + 3f ⁽⁸⁾	1	1528
Vestfold	4	1315	1 ⁽⁹⁾	2 ⁽²⁰⁾	1f	1512
Telemark	4	1318	1 + 1f	2		1503
Hordaland	3	1325	1	1 + 1f		1453
I alt	21		4 + 1f	9 + 4f	1 + 2f	

3.4 Einskildmenne

Um me ser på einskildmenni attum tali i tab. 5 og 6, finn me òg nokre mogelege samanhengar. Rett nok hev eg ikkje funne noko sikkert døme på at skrivemåtane «Solle» og «Solve» vert nytta um éin og same person, men det finst nokre som *kann* vera det. Til dømes kann den *Solle Thorleffsenn* som er nemnd i 1490 på Nøs i Ål i Hallingdal (nr. 19 i tab. 1), då han stadfeste eit gardsal i Eggjedal i umbod for mori Gudrun Bjørnsdotter, vera den same som *Solue Torleffson*, *Salua Tolleyfson* som er nemnd på Brunlanes i 1448 og 1464 (DN II 781, III 798, X 231), det fyrste året som logrettemann i lag med faren *Torleff Soluason*. Denne faren kann som alt nemnt vera den same som *Tolleff Søllesøn* (nr. 32 i tab. 2), nemnd i eit vitneprov frå Hallingdal som etter DN skal vera frå um lag 1490 (DN XXI 645).²¹⁾ Der gjeng det fram at denne *Tolleff Søllesøn* i lag med tri andre hadde kjøpt nokre gardar i Hallingdal av Jusse Pedersson, og at Svein Arnesson hadde ått dette godset fyrr.²²⁾ Dette gardsalet må ha hendt

18) *Solle Rederszen* og *Lyff Solladaatter / Liffve Solledaatter* hev eg rekna med til Buskerud, med di baa brevi dei er nemnde i, gjeld eigedomstilhøvi åt ein gard i Efteløt sokn i Sandsvær.

19) *Solle Oseson* (nr. 25) høyrer heime i Tunsberg, jf. registret til RN III, s. 403.

20) Eg hev rekna *Solle Ormsson*, nemnd 1438–66 og 1497, for tvo personar, jf. at han som var logrettemann i 1438, må ha vore fødd seinast 1418 (sjå NHL, s.v. *lagalder*) og snaudt var i live so seint som i 1497.

21) Av ein merknad til brevet i DN gjeng det fram at dateringi til ca. 1490 er gjord etter kva tid logrettemennene er nemnde i andre brev. Eit betre og meir presist grunnlag for dateringi er at vitneprovet i dette brevet etter alt å døma er skrive i samband med ei rettssak i Skien 26. mars 1490 (DN V 948), som galdt dette godset i Hallingdal.

ei god stund fyre dette vitneprovet vart teke upp, og det kann tidfestast meir grannsamst ved å sjå nærare på personane som er involverte. Den Jusse eller Jens Pedersson som selde gardane,²³⁾ var rådmann i Tunsberg i 1446 (DN X 188), slottsfuld same stad i 1452 (DN XI 196) og seinare borgarmeister (DN IX 336, XI 215). Han er nemnd siste gong i 1482 og døydde truleg stutt tid etter.²⁴⁾ Gardsalet kann med andre ord ha gjenge fyre seg seinast i fyrste halvdel av 1480-åri. Sameleis kann det tidlegast ha vorte gjennomført i slutten av 1450-åri, med di jordegodset kom i hendene på Jens Pedersson gjennom fru Kristina Toraldesdotter, som hadde vore gift både med den nemnde Svein Arnesson og med bror åt Jens, Herlaug Pedersson, som er nemnd siste gong i live i 1454 (DN I 831) og som er avliden fyre 8. juni 1459, då broren Jens stadfester eit gardsal Herlaug hadde gjort (DN I 848). Det er med andre ord rom for at den Torleiv Solvesson som er nemnd som logrettemann på Brunlanes ei rad gonger millom 1423 og 1448, kann ha vore den eine kjøparen.²⁵⁾

Ei onnor mogeleg kopling millom namneformi *Solli* og *Splvi(r)* kunde vera at den *Soluer Foquardhsson* som er nemnd i 1471 (DN I 893) då han fekk landsvist av di han og ein Åsbjørn Olavsson hadde vore til stades då Brynjulv Folkvardsson (broren?) drap ein Audun Torkjellsson, var son til Folkvard Solleson, nemnd i tri brev frå Telemark, i live i 1388 og 1397, men avliden i 1427 (jf. tab. 1). Det skulde høva godt med oppkallings-

22) I attgjevingi i DN stend det *Ewen Arnesson*, men det må vera rangt for *Swen Arnesson* (jf. Christiansen 2000: 216).

23) *Jusse, Jøsse, Jesse* er opphavleg ei «smekform av **Iæns, Iøns**» (Lind, sp. 666).

24) Per Reidar Christiansen (1999: 8–11) skriv um Jens Pedersson og familien hans. Han tek likevel i miss når han skriv at 1474 «vel er siste gang Jens Pedersson nevnes» (s. 11), for den *Jvs Pedhersson* som er med og dømmer um ei arvetretta i Skien i 1475 (DN II 896), og den *Jussæ Person a vapin* som er ein av tolv logrettemenn som skifter eit jordegods i Skienssysla i 1477 (DN III 919), må helst vera same karen. Det same gjeld den «*Nissa Person a vapn*» som ferdar ut eit brev på Mæla 8. april 1482 (DN XII 250), der skrivemåten «*Nissa*» kjem av ei feillesing i diplomatariet av «*Jussa*» i originaldiplomet. Av tillegget *á vápn* ser me at Jens var adeleg og væpnar (jf. Christiansen 1999: 10).

25) Det er eit visst samband millom Torleiv Solvesson på Brunlanes og Herlaug Pedersson i det at bâte, attåt ein Guttorm Eindridesson, var skuldmenn til ein Øyvind Brands-son, som var avliden fyre 1426 (DN I 710).

seden, men spranget i tid er litt langt.²⁶⁾ Landsvistbrevet segjer ikkje noko um heimstaden åt mennene, men den kann godt vera Telemark, endå um brevet er skriva i Tunsberg. Dei fleste dømi på namnet *Folkvarðr* hjå Lind (sp. 279) er frå Telemark, Vestfold eller Nedre Buskerud, det same området som *Sølvi(r)* er vanlegt, so slik sét må det ikkje vera skyldskap for det um det er namnelikskap.

Enno kann det tenkjast fleire samband millom *Sollar* og *Sølvar*. Til dømes kann *Solle Rederszen*, nemnd i brev frå Lardal og Sandsvær i 1449 (sjå tab. 2), vera son åt den *Ræidar* som var millom deim som tok arv etter *Sallua a Tuneæimum* (Tanum i Lardal) i 1376 (DN VIII 198).

3.5 Fyrebils konklusjon um *Solli* og *Sølvi(r)*

Ovanfor hev eg freista å gjera det rimelegt at namneformi *Solli* er eit avbrigde av namnet *Sølvi(r)* i millomalderkjeldone. Det er ikkje med di sagt at dette er ei genuin uttaleform av namnet; det kann godt vera berre éin av mange mogelege skrivemåtar av namnet. Eit problem med å tolka <Solle> som ein uttalevariant av *Sølvi*, og evt. å føra det nynorske namnet *Solle* (*Sølle*) attende på denne varianten, er at det set fyre ein assimilasjon *lv > ll* som elles er so godt som ukjend i norsk, endå han er godt etablert i dansk (jf. Myrvoll 2005: 29). I eldre dansk er soleis formi *Salle* funni attved *Sølwæ* o.l. (DgP, s.v. *Salli*, *Sylfa*), og denne formi skal òg vera kjend frå gamalsvensk (Kousgård Sørensen 1989: 5).²⁷⁾ I minsto i Valdres, som er den eine staden Aasen (1878: 36) heimfester det nynorske namnet *Solle/Sølle* til, skulde den tjukke *l*-en ha hindra slik utjamning (*/²sørve/* kann ikkje verta **/²søle/*, like lite som */sarve/* kann verta **/sale/*). Det einaste måtte vera um namneformi var lånt frå Vestlandet, frå Sogn der namnet elles er funne, men på Vestlandet òg er grunnlaget for ein assimilasjon *lv > ll* magert, serleg i innljod som her (atter jf. Myrvoll 2005).

Ein annan – og lettare – veg å koma til *Solli* frå *Sølvi(r)* på, er å rekna *Solli* for ei upphavleg kjæleform. Det er velkjent at konsonantsamband vert forenkla i kjælenamn, jf. vanlege døme som *Hasse* av *Hans*, *Lasse*

26) Lind (sp. 280) gjer merksam på at Brynjulv Folkvardsson kann vera den *Brwnwlff Fforqwalson* som var vitne ved ein gardhandel i Gransherad i 1521 (DN IX 503). Dersom det er rett, kann han snaudt ha vore son åt Folkvard Solleson, som må ha vore avliden um lag hundrad år fyrr.

27) *Nordiskt runnamnslexikon* hev berre former med halden *v*, s.v. *Salvi/Sølvi*: nom. **salui**, akk. **salua** og **saulua** (Peterson 2007: 187).

av *Lars* og *Nisse* av *Nils*. I slike tilfelle er regelen i moderne svensk at den minst sonore konsonanten i sambandet vert favorisert, som i dømi her (jf. utgreidingi i Riad 2002: 63–65). Dersom både konsonantane i sambandet er sonorantar, ser det ut til at likvidar vinn framfor nasalar og /l/ framfor andre likvidar, jf. *Hjalle* av *Hjalmar* og *Kalle* av *Karl* (Riad 2002: 65). Etter di fleire av desse kjæleformene gjeng langt attende i tid i nordisk – til dømes er formi *Nisse* funni so tidleg som i 1361 i dansk (Hornby 1947: 215) –, er det ingen grunn til å tru at reglane for deim hev vore radikalt onnorleis i millomalderen. Ljoden /v/ kann i norsk vera sonorant (Kristoffersen 2000: 39), og i sambandet *lv* skulde ein då etter Riads reglar venta at *l*-en vart favorisert framfor *v*-en, soleis at namnet *Solve* fekk kjæleformi **Solle* (og ikkje **Sovve*). Det er med andre ord godt mogelegt at *Solli* verkeleg er ei slik kjæleform av *Sølvi(r)*.²⁸⁾

4 Samanhengar millom *Solli* og *Sørli*

I motsetnad til *lv* > *ll* er det vanleg ljodvokster i norsk at *rl* vert utjamna til *ll* (jf. ovanfor). Soleis er det uproblematisk å føra nno. *Solle* attende på norr. *Sørli*, som NPL (s. 518) gjer, og det er godt mogelegt at nokre av dømi på skrivemåten <Solle> i millomalderkjeldone gjeld dette namnet. I den samanhengen gjev Lind (sp. 940) ei forvitneleg opplysning: Erkebiskop *Sørli* (d. 1254) vert skriven <Solli> i islenske brev frå 1300-talet. Men Lind held fast ved at det ikkje er nokon samanheng millom dei tvo namneformene: «Detta kan tolkas som namnförväxling.»²⁹⁾

Namnet *Sørli* skal ganga attende på ei diminutivisk namnelaging med *l*-suffiks, urn. **Sarwala*, til ght. *saru*, *saro* m. ‘rustning, brynja’, norr. *sørvi* m. ‘halsband’, og er truleg innlånt til Norden frå kontinentet, jf. ght. *Sarulo* (*Sarilo*, *Serilo*) (Janzen 1947: 59) og historia um brørne Hamðir og *Sørli* som m.a. er fortald i eddakovædet *Hamðismál*. Det vart aldri noko

28) Ein fyresetnad for denne hypotesen er at kjæleformi kom upp fyre konsonant-sambandet fekk tjukk *l* i austnorsk, som venteleg vilde hindra ei kjæleform med alveolar /l/. Diverre segjer ikkje Riad (2002) noko um kva som hender med tjukk *l* i kjæleformer.

29) Det er mogelegt at Lind her hev tenkt at teiknet <o> ikkje gjeng i hop med norr. *o* i islensk på denne tidi, og at han difor lyt rekna med «namnförväxling». Der er derimot ikkje uvanlegt at <o>, som tidlegare var ein mogeleg graf for /o/, etter samanfallet millom /q/ og /ø/ i islensk vart nytta for samanfallsproduktet (sjå Benediktsson 1965: 63 ff.), jf. at stadnamnet *Sørlastaðir* finst skrive både *Saurlastaðir* (1318, 1446) og *Sollastaðir* (1461) (Lind, sp. 940).

vanlegt namn i Noreg. I RN, som fyrebils gjeng fram til 1430, er det berre fem personar med dette namnet (der normalisert til *Sørle*), og tvo av deim er dei eldste dømi på *Solli* hjå Lind: *sira Sørle på Gjerpen* og *Sørle Sukk* (nr. 1 og 2 i tab. 1). Dei tri andre er den alt nemnde erkebiskop Sqrli og tvo kjøpmenn, den eine frå Gotland 1304–05 (DN XIX 442, 443) og hin frå Noreg 1308–09 (DN XIX 461). Ein kann soleis undrast på um namnet *Sqrli* i det heile hev yverlivt inn i nynorsk tid. Etter erkebiskop Sqrli hev Lind (sp. 1024) berre eitt einaste døme på namnet or norske kjeldor, det er *Arna Sorlasson* (dat.), korsbror i Nidaros i 1424 (DN I 699). Kor mange gonger namnet er dokumentert i millomalderen, er ikkje noko avgjerande argument, for det kann ha vore meir vanlegt i område som det finst lite kjeldetilfang frå. Kor som er, når me veit kor stort namnetapet hev vore i seinmillomalderen og tidleg nytid (jf. Halvorsen 1955: 29), er det grunn til å reisa spursmålet.

No kunde ein hevda at dei fåe dømi på namnet *Sqrli* i millomalderkjeldone høver godt med den avgrensa utbreidsla namnet *Solle* hev havt i nynorsk tid. Aasen (1878: 36), Vågslid (1930: 198) og NPL (s. 518) heimfester det som nemnt til Sogn og Valdres, og opplysningar ein kann finna or andre kjeldor, peikar ikkje på nokor større utbreidsla. Snarare tvert imot: I 1801-folketeljingi er det berre tri «Solle» i heile landet, og alle tri kjem frå Lærdal i Sogn. Med hjelp av *Lærdal bygdebok* hev eg funne at alle desse tri ætta frå ein Solle Knutsson på Lo i Borgund som livde på 1600-talet (Espe, Gram & Hovland 1987: 238). Når det gjeld heimfestingi til Valdres, synest den å ganga attende på den lista yver «almindelige» personnamn som sorenskrivar Nils Wisløff i Hadeland, Land og Valdres sorenskriveri laga i 1743, der «Solle» er eitt av namni (Norge i 1743, bd. 2, s. 182; prenta fyrr i Kolsrud 1915–17: 210).³⁰⁾ Derimot hev sokneprest Peter Joakim Landt i Aurdal prestegjeld namneformi «Sollef» i si lista (Norge i 1743, bd. 2, s. 227), og den er truleg meir pålitande. Ved søk i den transkriberte folketeljingi frå 1801 i Digitalarkivet hev eg berre funne éi namneform som byrjar på *Solle-* eller *Sølle-* i Valdres, d.e. ein *Sollev Halvorsen*, 52 år gamal og husmann under garden Gausåker i Nord-Aurdal. Kyrkjebøkene for Aurdal er samstemde i å skriva namnet åt denne mannen med ein <-f> eller <-v> til slutt, «Sollef»

30) Aasen (1878: 36) nemner uppskriftene frå 1743 millom kjeldone han nytta til *Norsk Navnebog*.

eller <Sølle>, og farfar hans er skriven <Solleÿ> og <Sølleÿ>,³¹⁾ so dette synest å vera eit tidlegare ikkje registrert namn *Solleiv*, venteleg uttala */²sølleiv/ i Valdres som /²tølleiv/ < *Porleifr* (uttalen etter munnleg opplysning frå Tom Schmidt). Um namnet er gamalt, kunde det vera eit norr. */*Sørleifr*, med same fyrelekk som *Sørli* (urn. */*Sarwa-*, sjå ovanfor), evt. kunde det vera namnet *Sørli* > *Sølle* som hadde fenge etterleken *-leiv* i analogi med *Tølleiv*. I den nyaste utgåva av NPL (s. 518) er *Solleiv* uppteke, men då som eit nylaga namn kjent frå 1901 (i Tanum i Vestfold).

Utanfor Sogn og Valdres hev eg funne namnet *Solle* berre tvo stader i etterreformatorisk tid. Den eine er i rekneskapen for Akershus len 1560–61, der det er nemnt ein *Solle Boyegaardt* i Ål i Hallingdal (NLR II, s. 91). Bøygard er grannegard til Skjervheim, so det kann tenkjast at dette er den same som *Solle i Skerueim* i 1528 (nr. 24) eller ein skylding. Den andre staden eg hev funne namnet, er i skattematrikkelen 1647, der det er nemnt ein *Solle Silleholdt* i Aremark i Austfold (Skm 1647 Øf, s. 107).

Det er ikkje noko i vegen for å rekna med at nno. *Solle* gjeng attende på norr. *Sørli* utan at det hev noko med dei mange dømi på skriftformi <Solle> i millomalderen å gjera. Ei slik gissing vert studd av at korkje Sogn eller Valdres høyrer til kjerneområdet for *Solvi(r)* eller <Solle> på den tidi – det er ikkje funne ein einaste Solve i Valdres, og frå Sogn kjenner me berre til *Solve paa Kirkenes* i Leikanger i 1548 (DN IX 768). Det er heller ikkje funne nokon *Solve* i desse umrådi i skattematrikkelen 1647 (etter upptal som Kristoffer Kruken hev gjort) eller i folketeljingi 1801 (etter søk i Digitalarkivet).

31) Solleiv Hallvordsson er skriven *Sollef* då han vart døypt i 1750 og konfirmert i 1768 (Ministerialbok (= Mb.) for Aurdal 1730–62, p. 363; 1763–81, p. 400), *Sølle* då han gifte seg i 1787 (Mb. for Aurdal 1781–1804, fol. 134a), og *Solef* då han vart gravlagd i 1801 (Mb. for Aurdal 1800–08, fol. 94b). Faren er skriven *Halvor Sollefsøn (Svennæs)* då han gifte seg i 1748 (Mb. for Aurdal 1730–62, p. 70), og *Halvor Sollefsøn* ved dåpen i 1750 (*ibid.*, p. 363). Hallvord var døypt i 1719 og son av *Sollej Halfvors. Stocke* (Mb. for Aurdal 1692–1730, fol. 558b; mori introdusert fol. 561a); *Solleÿ Halfvors. Rogenaas* og *Ragnild Thoresd.* gifte seg i same prestegjeldet i 1718 (*ibid.*, fol. 548a, 549a); *Søllej Halfvors.* var òg utlagd som barnefar til eit barn i 1719 (*ibid.*, fol. 559a).

5 Konklusjon

Denne etterrøknaden hev synt at det er liten grunn til å rekna med eit eige, etymologisk åtskilt namn *Solli* i Noreg i millomalderen. Dei etymologiske spekulasjonane um samanheng med norr. *sullr* eller *sollr* vert då òg grunnlause. Den skriftformi <Solli>/<Solle> som Lind nyttar til å etablere namnet **Solli*, synest snarare å vera ein variant av det vanlege namnet *Sølvi(r)*, anten det no er ei rein skriftform eller ei opphavleg kjæleform av dette namnet. Det er fleire tilhøve som styd denne hypotesen:

- 1) Skrivemåtar som <Saul(l)e> og <Sal(l)e> syner at *v*-en i *Sølvi(r)* kunde utelatast.
- 2) *Sølvi(r)* er eit heller vanlegt namn i millomalderen (178 namneberarar frå 1297 til 1590), som kann tyda ut det etter måten høge talet (39) døme på skrivemåten <Solli>/<Solle> i den same tidbolken. Den andre kandidaten for opphav til namneformi *Solli*, *Sørli*, er derimot eit heilt marginalt namn.
- 3) Namneformi *Solli* kjem som regel opp i område der namnet *Sølvi(r)* er vanlegt, framfor alt i Buskerud, Vestfold og Telemark.
- 4) Det finst moglege koplingar millom einskildmenne som er skrivne <Solle> og menn som heitte *Sølvi(r)*.
- 5) Det sterke avbrigdet *Sølvir* kann tyda ut dativformi <Solle> i brevet frå 1411 frå Sandsvær.

Samstundes vil eg både av ljoðhistoriske og geografiske grunnar rekna med at det sjeldsynte namnet *Solle* i nynorsk tid gjeng attende på norr. *Sørli* og ikkje hev noko å gjera med skriftformi <Solli>/<Solle> i millomalderen. Det er med andre ord ingen grunn til å halda seg med eit eige norrønt namn **Solli*.

Litteratur

Benediktsson, Hreinn 1965: *Early Icelandic Script*. Reykjavík.

Bjørvand, Harald 2013: Etymologien til fem arveord og et gammelt navn. I: *Målblomar til Margit. Veneskrift til Margit Harsson på 70-årsdagen den 9. juni 2013*. Red. Tom Schmidt. Oslo. 51–68.

- Christiansen, Per Reidar Bjørnerud 1999: Ætten fra Liltvet i Hurum og dens foregreninger i bygdene rundt Oslofjorden. *Norsk slektshistorisk tidsskrift* 37: 3–87.
- Christiansen, Per Reidar Bjørnerud 2000: Ætten fra Liltvet i Hurum og dens foregreninger i bygdene rundt Oslofjorden. Rettelser og tillegg. *Norsk slektshistorisk tidsskrift* 37: 215–217.
- DgP = *Danmarks gamle Personnavne*. Utg. Gunnar Knudsen og Marius Kristensen. I. *Fornavne*. København 1936–48.
- DN = *Diplomatarium Norvegicum*. I–. Christiania/Oslo 1849–.
- Espe, Alfred, Ola Gram og Kåre Hovland 1987: *Lærdal bygdebok*. I. *Heim og ætt*. *Borgund sokn*. Lærdal.
- Grøtvedt, Per Nyqvist 1974: *Skrift og tale i mellomnorske diplomer fra Foldenområdet 1350–1450*. III. *Språkhistorisk oversikt*. (Skrifter frå Norsk Målførearkiv 28.) Oslo – Bergen – Tromsø.
- Halvorsen, Eyvind Fjeld 1955: Personnavnene på Ringerike fra mellomalderen til 1666. *Maal og Minne* 1955: 1–53.
- Hornby, Rikard 1947: Fornavne i Danmark i middelalderen. I: *Personnamn*. Utg. Assar Janzén. Stockholm – Oslo – København. (NK VII.) 187–234.
- ÍF I = *Íslendingabók*. *Landnámabók*. Utg. Jakob Benediktsson. (Íslenzk fornrit I.) Reykjavík: Hið íslenzka fornritafélag, 1968.
- Indrebø, Gustav 1951: *Norsk Målsoga*. Utg. Per Hovda og Per Thorson. Bergen.
- Janzén, Assar 1947: De fornvästnordiska personnamnen. I: *Personnamn*. Utg. Assar Janzén. Stockholm – Oslo – København. (NK VII.) 22–186.
- Kolsrud, Sigurd 1915–17: *Gamalt austlandsmål*. Litlehamar.
- Kousgård Sørensen, John 1989: Om personnavne på -vi/-væ og den før-kristne præstestand. Med nogle overvejelser over en omstridt passage i Glavendrupstenens indskrift. *Danske Studier* 1989: 5–33.
- Kristoffersen, Gjert 2000: *The phonology of Norwegian*. Oxford.
- Lerche Nielsen, Michael 1997: *Vikingetidens personnavne i Danmark belyst gennem runeindskriftenes personnavne og stednavne på -torp sammensat med personnavneforled*. (Ph.d.-avhandling, Institut for Navneforskning, Københavns Universitet.)
- Lex.poet. = *Lexicon poeticum antiquæ linguæ septentrionalis / Ordbog over det norsk-islandske skjaldesprog*. Oprindelig forfattet af Sveinbjörn Egilsson. Forøget og påny udgivet for Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab ved Finnur Jónsson. 2. utg. København 1931.

- Lind = Lind, E[rik] H[enrik] 1905–15: *Norsk-isländska dopnamn ock fingerade namn från medeltiden*. Uppsala – Leipzig.
- Lind Suppl. = Lind, E[rik] H[enrik] 1931: *Norsk-isländska dopnamn ock fingerade namn från medeltiden. Supplementsband*. Oslo.
- Lind, E[rik] H[enrik] 1895: Några anmärkningar om nordiska personnamn. *Arkiv för nordisk filologi* 11: 259–272.
- MekIUB = *Meklenburgisches Urkundenbuch*. I–XXV. Schwerin 1863–1936.
- Myrvoll, Klaus Johan 2005: *Hall toll*. Nokre servokstrar med *-ll* for *-lv* i norsk. *Maal og Minne* 2005 (1): 23–44.
- NG = Oluf Rygh: *Norske Gaardnavne*. I–XIX. Kristiania/Oslo 1897–1936.
- NHL = *Norsk historisk leksikon*. Red. Rolf Fladby, Steinar Imsen og Harald Winge. 2. utg. [Oslo] 1981.
- NLR = *Norske lensrekneskapsbøker 1548–1567*. I–VI. Oslo 1937–43.
- Noreen, Adolf 1923: *Altnordische Grammatik I. Altisländische und altnorwegische Grammatik (Laut- und Flexionslehre) unter Berücksichtigung des Urnordischen*. 4. utg. Halle.
- Norge i 1743. Innberetninger som svar på 43 spørsmål fra Danske Kanselli*. Bd. 2. *Akershus stift. Hedmark, Oppland*. Utg. Kristin M. Røgeberg. Oslo 2004.
- NPL = Kristoffer Kruken og Ola Stemshaug: *Norsk personnamnleksikon*. 3. utg. ved Kristoffer Kruken. Oslo 2013.
- NRJ = *Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede*. I–V. Kristiania/Oslo 1887–1983.
- Peterson, Lena, 2007: *Nordiskt runnamnslexikon*. 5., rev. utg. Uppsala.
- RB = *Biskop Eysteins Jordebog (Den røde Bog). Fortegnelse over det geistlige Gods i Oslo Bispedømme omkring Aar 1400*. Christiania 1873–79.
- Riad, Thomas, 2002: Svensk smeknamnsfonologi. *Studia anthroponymica Scandinavica* 20: 51–98.
- RN = *Regesta Norvegica*. I–. Oslo 1978–.
- Skj.* = *Den norsk-isländske skjaldedigtning*. Utg. Finnur Jónsson. 1–2. A. Tekst efter håndskrifterne. B. Rettet tekst. København og Kristiania, 1912–15.
- Skm 1647 Øf = *Skattematrikkelen 1647*. 1. *Østfold fylke*. Red. Rolf Fladby. Oslo – Bergen 1969.
- Vågslid, Eivind 1930: *Norsk navnebok. Døypenovn med tydingar*. Oslo.
- Vågslid, Eivind 1988: *Norderlendske fyrenamn*. Eidsvoll.
- Vågslid, Eivind 1989: *Norske skrivarar i millomalderen*. Oslo.
- Aasen, Ivar 1878: *Norsk Navnebog eller Samling af Mandsnavne og Kvinde-navne*. Kristiania.